

O‘ZBEKISTONDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA TRANSPORT VA YO‘LLAR AHAMIYATI VA RIVOJLANTIRISH YO‘LLARI

Maftuna Ashurova

Denov Tadbirkorlik vs Pedagogika instuti

Raqamli Iqtisodiyot kafedrası o‘qituvchisi

Maftuna.ashurova.00@mail.ru

Hazratqulov Lochinbek

1-kurs turizm va mehmondo‘stlik yo‘nalishi

talabasi

hazratqulovlochin@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada O‘zbekistonda turizm infratuzilmasini rivojlantirishda transport va yo‘llarning ahamiyati yoritiladi. Turizmni rivojlantirishda jamoat transporti, temir yo‘l tizimi va avtomobil yo‘llari sifatini oshirish bo‘yicha takliflar beriladi. Shuningdek, ekologik transportni rivojlantirish va zamonaviy infratuzilmani joriy etish masalalariga ham alohida e‘tibor qaratiladi.

Kalit so‘zlar: O‘zbekiston turizm salohiyati, Turizm, transport infratuzilmasi, jamoat transporti, temir yo‘l, ekologik transport, yo‘l infratuzilmasi, elektrobus, zamonaviy yo‘llar

O‘zbekiston turizm salohiyati yuqori bo‘lgan mamlakatlardan biri hisoblanadi. Biroq, sayyohlik xizmatlarini yanada rivojlantirish uchun transport va yo‘l infratuzilmasini yaxshilash muhim sanaladi. Sayyohlarning qulay harakatlanishi uchun temir yo‘l tarmog‘ini kengaytirish, jamoat transportidan foydalanish imkoniyatlarini yaxshilash va yo‘llarni modernizatsiya qilish talab etiladi. Shu sababli, jamoat transportini rivojlantirish, temir yo‘l tizimini modernizatsiya qilish va yo‘llar infratuzilmasini takomillashtirishga e‘tibor qaratish zarur. Jamoat transportini rivojlantirish Turistik

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-2

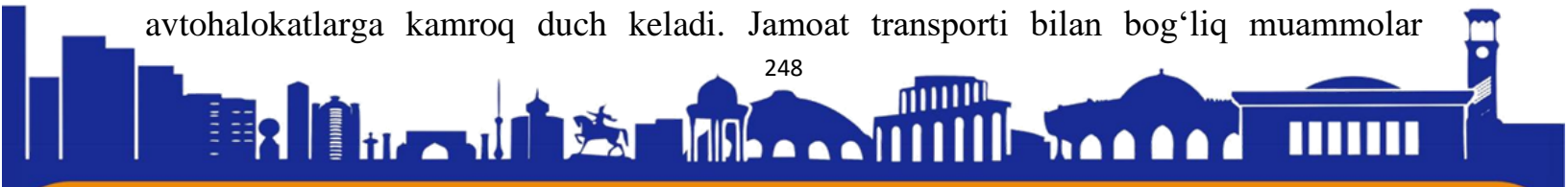
maskanlarga qulay jamoat transporti tizimini yo‘lga qo‘yish va ekologik toza transport vositalarini keng terɡ‘ib etish muhim ahamiyat kasb etadi. Quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish lozim: Elektron avtobuslar tizimini rivojlantirish, ekologik jihatdan toza va arzon bo‘lgan elektrobuslar joriy etilishi lozim. Ushbu avtobuslar yoqilg‘i sarfini kamaytirib, atrof-muhitga zarar yetkazmaydi. Maxsus turistik yo‘nalishlarni yaratish: Sayyohlar uchun qulay bo‘lgan maxsus jamoat transport liniyalari tashkil etilishi kerak. Bunda avtobuslar va elektrobuslar shahar markazidan asosiy turistik maskanlarga qatnovni ta‘minlashi lozim. Faqat jamoat transportlari uchun mo‘ljallangan yo‘llarni tashkil qilish kerak. Bu esa jamoat transportidan foydalanishni rag‘batlantiradi va shaxsiy avtomobillar sonini kamaytiradi. Transport narxlarini maqbullashtirish: Davlat tomonidan subsidiya ajratish yoki xususiy sektor bilan hamkorlik qilish orqali arzon va qulay jamoat transporti yaratish lozim. Velosiped va skuterlar uchun yo‘llarini tashkil etish: Sayyohlar va mahalliy aholining ekologik toza transport vositalaridan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish maqsadida velosiped yo‘llari ham rivojlantirilishi zarur. Jamoat transportini rivojlantirish: muammolar va yechimlar Jamoat transporti har bir mamlakatning iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishida muhim rol o‘ynaydi. Uning samarali ishlashi shaharlarning ekologik tozaligi, tirbandlikning kamayishi va aholining harakatlanish qulayligi bilan bevosita bog‘liq. Quyida jamoat transportini rivojlantirishning asosiy yo‘nalishlari va muammolarini ko‘rib chiqamiz. Jamoat transportining ahamiyati Jamoat transporti aholining harakatlanish imkoniyatlarini kengaytiradi, tirbandlikni kamaytiradi va ekologik muhitni yaxshilaydi. Shuningdek, u: Iqtisodiy jihatdan samarali harakatlanish vositasi hisoblanadi; Yo‘llardagi avtomobillar sonini kamaytirib, havo ifloslanishini pasaytiradi; Harakat xavfsizligini ta‘minlaydi va avtohalokatlar sonini qisqartirishga xizmat qiladi. Jamoat transporti bilan bog‘liq muammolar Bugungi kunda ko‘plab shahar va mintaqalarda jamoat transporti quyidagi muammolarga duch kelmoqda: Tirbandlik va kechikishlar – avtobus va tramvaylarning yo‘llardagi shaxsiy transport bilan harakatlanishi kechikishlarga sabab bo‘ladi; Yetarli infratuzilmaning yo‘qligi – metro va tramvay tarmoqlari barcha hududlarni qamrab olmaydi; Avtobus va boshqa transport vositalarining eskirishi – eski avtobus va mikroavtobuslarning sifati past va ekologik zararli; Raqamli xizmatlarning yo‘qligi – yo‘lovchilar uchun harakat jadvali, yo‘nalishlarni onlayn kuzatish imkoniyati yetarli emas. Jamoat transportini rivojlantirish yo‘nalishlari Infratuzilmani rivojlantirish Yangi yo‘nalishlar ochish – shahar atrofi va chekka hududlarni ham qamrab olgan transport tizimini yaratish; Maxsus avtobus

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-2

yo'laklarini tashkil qilish – bu jamoat transportining tez va uzluksiz harakatlanishini ta'minlaydi; Bekatlar sifatini oshirish – qulay va zamonaviy bekatlarni ko'paytirish, ularga elektron informatsion panellar o'rnatish. Zamonaviy texnologiyalarni joriy etish kerak. Elektron to'lov tizimini rivojlantirish – transport xizmatlari uchun karta, mobil ilova yoki QR-kod orqali to'lov imkoniyatini kengaytirish; Transport monitoring tizimlarini yo'lga qo'yish – yo'lovchilar avtobus va poyezdlarning real vaqtdagi harakatini kuzatishi mumkin bo'lgan tizimlarni ishlab chiqish; Aqlli svetofor tizimi – jamoat transporti harakatlanishini tezlashtirish uchun aqlli boshqaruv tizimlarini joriy qilish. Ekologik toza transport vositalariga o'tish. Elektr avtobuslar va tramvaylar – yonilg'ida ishlaydigan eski avtobuslarni elektr transportga almashtirish; Gibril va vodorod avtobuslarini joriy qilish – ekologik toza transport vositalaridan foydalanish orqali chiqindilarni kamaytirish esa yo'lovchilar uchun qulayliklarni oshiradi Transport tariflarini optimallashtirish – yo'lovchilar uchun qulay va arzon chipta tizimini yo'lga qo'yish kerak. Masalan; Oylik va yillik obunalarni joriy qilish – yo'lovchilarga har kuni chipta sotib olish o'rniga qulay obuna tizimidan foydalanish imkoniyatini yaratish kerak. Jismoniy imkoniyati cheklangan shaxslar uchun maxsus moslangan avtobus va metro tizimlarida joylar ajratish va kengaytirish. Jamoat transportini rivojlantirish – zamonaviy shaharlar uchun muhim masala bo'lib, uning sifati aholining hayot darajasiga bevosita ta'sir qiladi. Samarali jamoat transporti tirbandlikni kamaytirish, ekologik muhitni yaxshilash va iqtisodiy samaradorlikni oshirish imkonini beradi. Buning uchun hukumat, transport kompaniyalari va jamiyat birgalikda harakat qilishi lozim. Jamoat transportini rivojlantirish va temir yo'l tizimini modernizatsiya qilish Jamoat transporti har qanday mamlakatning iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Samarali jamoat transporti tizimi shaharlararo va shahar ichidagi harakatlanish qulayligini oshirib, tirbandlikni kamaytiradi va atrof-muhitga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, temir yo'l transportining ahamiyati juda katta bo'lib, u yo'lovchi tashish va yuk yetkazib berishda eng samarali va ekologik toza vosita hisoblanadi. Jamoat transportining ahamiyati Jamoat transporti quyidagi muhim jihatlardan ajralib turadi: Iqtisodiy jihatdan foydali – shaxsiy avtomobilga nisbatan ancha arzon va qulay; Tirbandlikni kamaytiradi – yo'llardagi avtomobillar sonini qisqartirib, shahar harakatlanish tizimini yaxshilaydi; Ekologik toza – zamonaviy avtobus, tramvay va poyezdlar atrof-muhitga kam zarar yetkazadi; Xavfsizlikni oshiradi – jamoat transporti shaxsiy avtomobillarga nisbatan avtohalokatlarga kamroq duch keladi. Jamoat transporti bilan bog'liq muammolar

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-2

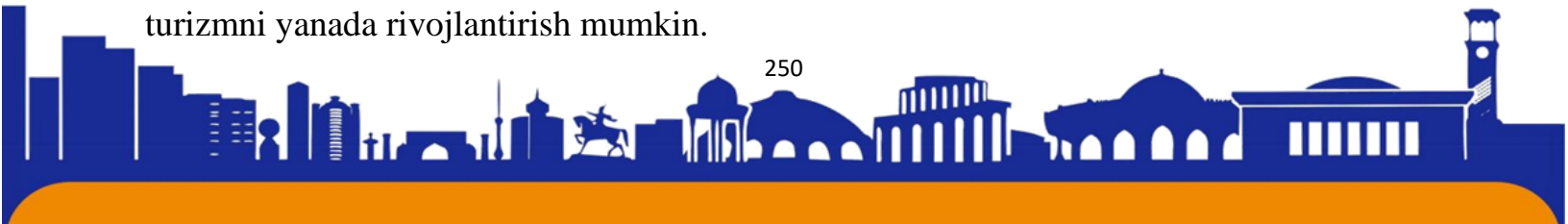
Tirbandlik va vaqt yo‘qotish – avtobus va tramvaylarning umumiy yo‘llarda harakatlanishi natijasida kechikishlar kuzatiladi; Yetarli infratuzilmaning yo‘qligi – metro, tramvay va avtobus yo‘nalishlari barcha hududlarni qamrab olmagan; Transport vositalarining eskirishi – yo‘lovchilarga xizmat ko‘rsatuvchi avtobus va poyezdlarning ko‘pi eski va qulay emas; Temir yo‘l tizimining zamonaviy talabga javob bermasligi – eski poyezdlar va infratuzilma tufayli harakat tezligi past bo‘lib qolmoqda. Jamoat transportini rivojlantirish yo‘nalishlar Infratuzilmani takomillashtirish maxsus avtobus yo‘laklarini tashkil qilish – jamoat transportining tez va uzluksiz harakatlanishini ta‘minlash; Bekatlar sifatini yaxshilash – zamonaviy, qulay va informatsion texnologiyalar bilan jihozlangan bekatlarni ko‘paytirish. Transport yo‘nalishlarini kengaytirish – chekka hududlar va shahar markazini bog‘lovchi yo‘nalishlarni yaratish. Ekologik toza transport vositalariga o‘tish Elektr avtobus va tramvaylarni ko‘paytirish – yonilg‘ida ishlaydigan eski transport vositalarini ekologik toza modellar bilan almashtirish; Vodorod va gibrid avtobuslarni joriy qilish – chiqindi gazlar miqdorini kamaytirish orqali ekologik muhitni yaxshilash. Temir yo‘l tizimini modernizatsiya qilish va uning foydalari Temir yo‘l transportining afzalliklari Temir yo‘l transporti dunyodagi eng samarali transport tizimlaridan biri hisoblanadi. Uning quyidagi afzalliklari mavjud: Tejamkorlik – yo‘lovchi va yuk tashish xarajatlari past bo‘lib, uzoq masofalarga qulay harakatlanish imkonini beradi; Ekologik tozaligi – temir yo‘l avtomobillarga qaraganda kamroq zararli gaz chiqaradi; Tezlik va qulaylik – zamonaviy tezyurar poyezdlar avtomobillarga nisbatan ancha tez yetib borish imkonini beradi; Yuk tashish qulayligi – temir yo‘l transporti yuklarni ommaviy tashishda eng samarali vositadir. Temir yo‘l tizimini modernizatsiya qilish choralari Tezyurar poyezdlarni joriy qilish – shaharlararo va xalqaro qatnovlarni tezlashtirish uchun yuqori tezlikda harakatlanuvchi poyezdlar tizimini rivojlantirish; Elektrifikatsiyani kengaytirish – dizel poyezdlar o‘rniga elektr energiyasida ishlaydigan poyezdlarni joriy etish, bu esa ekologik jihatdan foydali bo‘ladi; Stansiyalarni modernizatsiya qilish – yo‘lovchilarga qulay sharoit yaratish uchun zamonaviy vokzal va bekatlar qurish. Raqamli tizimlarni joriy qilish – chipta xarid qilishni osonlashtirish va yo‘lovchilarga real vaqt rejimida ma‘lumot berish uchun mobil ilovalarni ishlab chiqish kerak. Agar bular amalga oshirilsa– jamoat transportlariga ko‘proq e‘tibor qaratiladi, ularning yo‘lovchi tashishdagi rolini oshadi, yo‘lovchilar uchun– shaharlararo qatnovni tez va qulay qiliadi, yuk tashish tizimini takomillashtirish – eksport va import yuklarini tashishda temir yo‘lning rolini oshadi bu orqali iqtisodiy

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-2

samaradorlikni kuchaytiriladi. Jamoat transportini, xususan, temir yo‘l tizimini rivojlantirish mamlakat iqtisodiyoti va ekologiyasi uchun muhim ahamiyatga ega. Temir yo‘l transporti tejamkor, ekologik toza va samarali bo‘lib, uning modernizatsiya qilinishi aholiga qulay va tez harakatlanish imkoniyatini yaratadi. Shuningdek, yangi texnologiyalarni joriy qilish, transport infratuzilmasini rivojlantirish va raqamli xizmatlarni yo‘lga qo‘yish orqali jamoat transportidan foydalanish yanada qulay bo‘ladi. Temir yo‘l tizimini modernizatsiya qilish O‘zbekistonda temir yo‘l infratuzilmasini rivojlantirish turizm sohasida muhim rol o‘ynaydi. Quyidagi yo‘nalishlarga e‘tibor qaratish lozim: Viloyat ichidagi temir yo‘l transportini rivojlantirish: Har bir tuman bilan bog‘lovchi mahalliy temir yo‘llarni qurish va poyezd qatnovlarini yo‘lga qo‘yish. Viloyat ichida faqat ichki yo‘nalishlarda qatnovchi poyezdlar joriy etilishi lozim. Tezkor poyezdlar sonini oshirish: Sayyohlik shaharlarini bog‘lovchi zamonaviy poyezdlar sonini ko‘paytirish va yangi yo‘nalishlarni ochish. Temir yo‘llarni modernizatsiya qilish: Harakat tezligini oshirish, qulay vagonlarni ishga tushirish va yo‘lovchilar uchun xizmat sifatini yaxshilash. Shahar ichida tramvay tizimini joriy etish: Yirik shaharlarda tramvay yo‘nalishlarini qayta tiklash orqali transport tarmog‘ini kengaytirish. Yo‘llar infratuzilmasini yaxshilash Yo‘llarning sifati turizm rivojiga bevosita ta’sir qiladi. Quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish lozim: Avtomobil yo‘llarini ta’mirlash va kengaytirish: Turistik maskanlarga olib boruvchi yo‘llarni yangilash va zamonaviylashtirish. Maxsus turistik yo‘llarni yaratish: Mashhur turistik obyektlarga olib boruvchi yo‘llarni maxsus belgilar va navigatsiya tizimlari bilan jihozlash. Yo‘l harakati xavfsizligini ta’minlash: Sayyohlar uchun qulay va xavfsiz transport tizimini yaratish lozim. Shaharlarda va sayyohat maskanlarida piyodalar yo‘laklarini kengaytirish: Piyoda harakatlanish uchun maxsus yo‘laklarni tashkil etish va qulaylik yaratish Avtomobil ijarasi tizimini takomillashtirish: Sayyohlar uchun avtomobil ijarasi xizmatlarini rivojlantirish orqali qulay transport tizimini yaratish. O‘zbekiston turizm salohiyatidan to‘liq foydalanish uchun transport va yo‘l infratuzilmasini rivojlantirish muhimdir. Jamoat transporti, temir yo‘l va avtomobil yo‘llarini takomillashtirish orqali sayyohlar uchun qulay sharoit yaratish va mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish mumkin. Transport tarmoqlarini modernizatsiya qilish nafaqat turizmni, balki umumiy iqtisodiy o‘rinishni ham jadallashtiradi. Shu sababli, ekologik toza transport vositalarini joriy qilish, jamoat transportiga e‘tibor qaratish va yo‘l infratuzilmasini yangilash orqali O‘zbekistonda turizmni yanada rivojlantirish mumkin.

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-2

Foydalanilgan manbalar:

1. O'zbekiston Respublikasining transport-logistika tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi. Ushbu hujjat transport-logistika tizimini rivojlantirish bo'yicha 2025-yilda amalga oshiriladigan vazifalarni o'z ichiga oladi. Manba: [ЛексУз](#)
2. "O'zbekistonda turizm infratuzilmasi va uning tasnifi". Ushbu maqolada O'zbekistonda turizm infratuzilmasining holati, rivojlanish yo'nalishlari va turistik xizmatlar tizimidagi ahamiyati tahlil qilinadi. Manba: [КиберЛенинка](#)
3. "O'zbekistonda turizmni rivojlantirishda transport xizmatlarining o'rni". Mazkur tadqiqotda turizm sohasini rivojlantirishda transport xizmatlarining ahamiyati va infratuzilma holati haqida so'z boradi. Manba: [Ziyonet](#)
4. "O'zbekistonda logistika va transport infratuzilmasini rivojlantirish yo'nalishlari". Ushbu maqolada logistika va transport infratuzilmasini rivojlantirish bo'yicha yangi ma'lumotlar taqdim etiladi. Manba: [КиберЛенинка](#)
5. "O'zbekistonda turizmni rivojlantirish masalalari haqida". Ushbu maqolada O'zbekistonda turizm infratuzilmasini takomillashtirish va sayyohlik obyektlarini modernizatsiya qilish bo'yicha olib borilayotgan ishlar yoritiladi. Manba: [Ilmiy Anjumlar](#)

